

РОЗВИТОК «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ»: НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

ПРУШКІВСЬКА Е. В., ШЕВЧЕНКО Ю. О.

УДК 502.3.003:330.5

Прушківська Е. В., Шевченко Ю. О. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект

У статті проаналізовано концепції «зеленої економіки», «сталого розвитку», «зеленого зростання». Сформульовано авторське визначення «зеленої економіки», яка характеризується через економічні відносини між суб'єктами господарської діяльності. Досліджено частку «зеленої економіки» в структурі світового ВВП. На основі емпіричного аналізу виокремлено роль «зеленої економіки» в первинному, вторинному та третинному секторах національної економіки. Доведено, що первинний та вторинний сектори вимагають найбільших радикальних змін у напрямку озеленення виробництва, оскільки саме тут створюється продукція для задоволення потреб людства. Виділено третинний сектор як з'єднувальну ланку між первинним і вторинним секторами, який забезпечує реалізацію концепції «зеленої економіки». Показано необхідність розвитку національної економіки в напрямку «озеленення», яке веде до мінімізації структурних диспропорцій та сталому розвитку.

Ключові слова: глобалізація, «зелена економіка», міжнародні інституції, національна економіка, ресурсозбереження, секторальна структура, сталий розвиток.

Табл.: 1. **Бібл.:** 18.

Прушківська Емілія Василівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, кафедра міжнародної економіки, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

E-mail: em_prushkovskaya@mail.ru

Шевченко Юлія Олександрівна – аспірантка, кафедра міжнародної економіки, Запорізький національний університет (вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, 69600, Україна)

УДК 502.3.003:330.5

Прушковская Э. В., Шевченко Ю. А. Развитие «зеленой экономики»: национальный аспект

В статье проанализированы концепции «зеленой экономики», «устойчивого развития», «озеленения». Сформулировано авторское определение «зеленой экономики», которая характеризуется посредством экономических отношений между субъектами хозяйственной деятельности. Исследована доля «зеленой экономики» в структуре мирового ВВП. На основе эмпирического анализа выделена роль «зеленой экономики» в первичном, вторичном и третичном секторах национальной экономики. Доказано, что первичный и вторичный сектор требуют наибольших радикальных изменений в направлении озеленения производства, поскольку именно здесь создаются продукты для удовлетворения потребностей. Выделен третичный сектор как соединяющее звено между первичным и вторичным секторами, который обеспечивает реализацию концепции «зеленая экономика». Показана необходимость развития национальной экономики в направлении «озеленения», что приведет к минимизации структурных диспропорций и устойчивому развитию.

Ключевые слова: глобализация, зеленая экономика, международные институты, национальная экономика, ресурсосбережение, секторальная структура, устойчивое развитие.

Табл.: 1. **Библ.:** 18.

Прушковская Эмилия Васильевна – кандидат экономических наук, доцент, докторант, кафедра международной экономики, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

E-mail: em_prushkovskaya@mail.ru

Шевченко Юлия Александровна – аспирантка, кафедра международной экономики, Запорожский национальный университет (ул. Жуковского, 66, Запорожье, 69600, Украина)

UDC 502.3.003:330.5

Prushkovskaya E. V., Shevchenko Y. A. Development of «Green Economy»: National Aspect

The article analyses concepts of «green economy», «stable development» and «planting of greenery». It formulates author's own definition of «green economy», which is characterised by means of economic relations between subjects of economic activity. It studies the share of the «green economy» in the structure of the world GDP. It uses empiric analysis for specifying the role of «green economy» in the primary, secondary and tertiary sectors of the national economy. It proves that the primary and secondary sectors require most radical changes in the direction of planting of greenery at production sites, since namely here products for satisfaction of needs are created. It allocates the tertiary sector as a connecting link between the primary and secondary sectors, which ensures realisation of the «green economy» concept. It shows the necessity of development of the national economy in the direction of «planting of greenery», which would result in minimisation of structural disproportions and stable development.

Key words: globalisation, green economy, international institutions, national economy, resource-saving, sector structure, stable development.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 18.

Prushkovskaya Emiliya V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Department of International Economy, Kyiv National University named after T. Shevchenko (vul. Volodymyrska, 60, Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: em_prushkovskaya@mail.ru

Shevchenko Yuliya A. – Postgraduate Student, Department of International Economics, Zaporizhzhya National University (vul. Zhukovskogo, 66, Zaporizhzhya, 69600, Ukraine)

Визначальною тенденцією сучасного суспільного розвитку є поширення глобалізаційних процесів. Глобалізація має неоднозначний вплив на різні аспекти життя людства. Останнім часом саме в ній вбачають причину загострення глобальних екологічних проблем. З іншого боку, лише завдяки глобалізації ці проблеми можна вирішити. Підтвердженням цьому може бути висвітлення та розробка програм і стратегій

їх вирішення на глобальному рівні під час міжнародних самітів, нарад, конференцій. Зокрема, звіти Програми ООН із навколишнього середовища (*United Nations Environment Programme* – ЮНЕП) наголошують, що за останні 80 років корисних копалин видобуто більше, ніж за весь час існування людства; 75% рибного фонду планети вичерпано або знаходиться на межі знищення; близько 9% сільськогосподарських угідь планети потер-

пає від ерозії; запасів нафти у розвіданих родовищах вистачить за нинішніми темпами видобутку та споживання на 15 – 20 років, газу – на 30 – 50 років, вугілля – на 100 – 200 років. Разом із тим пропонується інвестувати 2% світового ВВП в озеленення економіки [1].

Нова концепція «зеленої економіки» передбачає досягнення сталого розвитку при врахуванні господарськими суб'єктами не лише економічних інтересів, а й соціальних і, перш за все, екологічних. Це стане можливим лише за умов загальної модернізації виробництва, переходу на новий технологічний уклад, який приведе до підвищення ефективності виробництва та покращення якості життя, тощо.

Розробкою концепції «зеленої економіки» займаються не тільки вчені, політики, але й міжнародні організації. Зокрема, ЮНЕП у 2008 р. представила «Глобальний зелений новий курс», а у 2011 р. звіт «Назустріч «зеленій» економіці» [1]. У свою чергу, Світовий банк також активно займається розробкою пропозицій щодо «озеленення» економіки та забезпечення «зеленого» зростання, у 2012 р. цією інституцією був підготовлений ґрунтовний звіт «Щодо зеленого зростання» [2]. Як стратегічний напрямок глобального розвитку ОЕСР, починаючи з 2009 р., також розглядає економічна політику «зеленого» зростання. В країнах пострадянського простору проблеми «зеленої економіки» включаються в стратегії розвитку. Наприклад, у Росії прийнята «Стратегія 2020», в якій важливу роль надано «зеленій економіці»; у Білорусії – національна доповідь «Сталий розвиток Республіки Білорусь на принципах «зеленої» економіки» (2012 р), в якій пріоритети надаються розвитку екосистем. В Україні проблеми розвитку та аналіз сучасного стану навколишнього середовища також включається в державні та суспільні програми й документи: «Стратегія розвитку України у період до 2020 року», «Перспективи розвитку «зеленої» економіки», «Зелена економіка та профспілки» [3].

Теоретичні та практичні аспекти концепції «зеленої економіки» досліджують зарубіжні вчені: Є. Барбієр, А. Камерон, А. Марканді, К. Стюарт, Д. Піарс [4, 5]. Серед російських науковців значну увагу цій проблематиці приділяють: М. Коробейнікова, Б. Порфір'єва, Є. Шварц [6]. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів «озеленення» економіки зробили такі українські вчені: Ю. Бережна, О. Веклич, І. Бистряков, Т. Галушкіна, Б. Данилишин А. Качинський, А. Мусіна, В. Потапенко, А. Мартинюк Ю. Огаренко, Н. Шлапак [7 – 11]. Але залишаються недослідженими проблеми розвитку «зеленої економіки» в окремих секторах національної економіки та її вплив на секторальну структуру в цілому.

Метою статті є дослідження «зеленої економіки» як процесу, який веде до кількісних та якісних змін в національній економіці, на основі аналізу теоретичних концепцій та емпіричного аналізу.

Уперше термін «зелена економіка» був використаний групою провідних вчених Д. Піарсом, А. Маркандіа, Є. Барбієром у звіті Уряду Великої Британії «Концепція зеленої економіки» (1989 р.) [4].

Глобальна кризи 2007 – 2008 рр. змусила поновому подивитись на цивілізаційні процеси розвитку суспільства та активізувала пошук альтернативних варіантів економічного розвитку. «Зелена економіка» на сучасному етапі розглядається як інструмент подолання глобальної рецесії та скорочення її негативних наслідків. Так, у дослідженнях міжнародної організації ЮНЕП зазначається, що концепція «зеленої економіки» «...може вирішити поточні завдання та надати можливостей для стратегії економічного розвитку всіх народів» [12, с. 8]. Експерти ООН з охорони навколишнього середовища розглядають «зелену економіку» як таку, що сприяє «...поліпшенню добробуту людей та соціальної рівності, значно зменшуючи екологічні ризики й екологічні дефіцити» [13]. Данські вчені визначають «зелену економіку» як процес трансформації, що нівелює диспропорції та дисфункції сучасної економіки, і результатом якого є добробут людства та справедливий доступ до ресурсів для кожного члена суспільства в умовах екологічної та економічної цілісності [14].

Провідний російський вчений в даній галузі Б. Порфір'єв «зелену економіку» визначає як розробку, виробництво й експлуатацію технологій і обладнання для контролю й зменшення викидів забруднюючих речовин і парникових газів; моніторингу та прогнозування кліматичних змін, а також технологій енерго- і ресурсозбереження [6, с. 15].

Аналізуючи наведені підходи та використовуючи методикку конструювання категоріального апарату економічної науки, розроблену А. Старостіною [15], доцільно дати *власне визначення «зеленої економіки»: економічні відносини між суб'єктами господарської діяльності, які базуються на принципах захисту та збереженні навколишнього середовища, впровадженні новітніх енерго- й ресурсозберігаючих технологій та сприяють поліпшенню якості життя в межах існуючих екосистем.* Таке розуміння даної категорії має переваги у порівнянні з іншими: *по-перше*, згідно з методикою А. Старостіної, дане трактування включає сутність, зміст і результат; *по-друге*, характеризуючи «зелену економіку» як систему економічних відносин, ми передбачаємо, що в національній економіці вона має бути певним чином структурована та взаємопов'язана; *по-третє*, таке визначення має практичну цінність, оскільки є основою для кількісного та якісного аналізу процесу «озеленення» економіки країни.

У світовій практиці поряд із «зеленою економікою» існують концепції «зеленого зростання» та «сталого розвитку». Слід підкреслити, що всі вони мають на меті забезпечення раціонального використання можливостей навколишнього середовища під час організації господарської діяльності, кожна з них включає в себе і забезпечення соціальної справедливості. Для більш чіткого розуміння сутності цих концепцій порівняємо їх через призму економічного, соціального та екологічного аспектів (табл. 1).

Порівняльна характеристика «зеленої економіки», «зеленого зростання» та сталого розвитку

Аспект	Концепція		
	Зелена економіка	Зелене зростання	Сталий розвиток
Економічний	Забезпечує економічне зростання, збільшення обсягу доходів і зайнятості, залучення державних та приватних інвестицій, формування гнучкої економіки, створення нової економічної діяльності.	Забезпечує економічне зростання і розвиток; сталий економічний прогрес із урахуванням стану навколишнього середовища, більш еластичне, стабільне, кероване якісне економічне зростання, за рахунок нових двигунів, зелених технологій, інновацій, нових робочих місць, а не шляхом нарощування ВВП	Наголошує на обмеженні зростання виробництва і споживання у економічно розвинутих країнах, підтримка сталого масштабу економіки, розробка та впровадження нових технологій, зменшення інвестицій у галузі, що експлуатують природу, і підвищення питомої ваги наукоємних галузей і технологій
Соціальний	Передбачає досягнення людством добробуту, соціальної справедливості, кращої якості життя, соціального розвитку, скорочення соціальної нерівності, справедливого доступу до обмежених ресурсів, задоволення потреб жінок і молоді	Передбачає досягнення добробуту, у тому числі соціального, забезпечення доступу найбідніших верств населення до основних товарів; задоволення попиту у харчовому виробництві, наданні транспортних послуг, будівництві житла та наданні енергії	Передбачає збереження людського капіталу, та скорочення кількості руйнівних конфліктів, справедливий розподіл ресурсів між всіма членами суспільства, досягнення гідного життя та благополуччя, гарантування мінімального рівня життя для кожного
Екологічний	Орієнтується на скорочення екологічних ризиків, дефіциту, викидів вуглекислого газу в атмосферу і забруднення навколишнього середовища; на підвищення ефективності використання ресурсів та енергії; на запобігання втрати біорозмаїття та екосистемних послуг, в межах екології планети; вимагає від усіх суб'єктів господарювання екологічної відповідальності та обмеження навантаження на екологічну систему	Орієнтується на захист, підтримку та збереження природних активів, створення низьковуглецевого виробництва, ефективного використання меншої кількості ресурсів та енергії, зменшення кількості викидів та мінімізації забруднення і впливу на навколишнє середовище; забезпечення кліматичної та екологічної стійкості; налагодження гармонії між економічними інтересами та станом навколишнього середовища, його охорони	Забезпечує стабільність біологічних і фізичних систем, шляхом підтримки використання вторинної сировини, мінімізації кількості відходів, поширення відтворювальних джерел енергії, будівництва очисних споруд, заводів по переробці побутового й промислового сміття, зменшення площ під смітниками

Проведений аналіз яскраво ілюструє схожість між трьома концепціями. Концепції «зеленого зростання» і «зеленої економіки» узгоджуються між собою і передбачають сталий розвиток як свою кінцеву мету. Ключову відмінність «зеленої економіки» від «зеленого зростання» вбачаємо у рівнях реалізації: перша включає в себе стратегічну, спрямовану на системні виклики – найвищий рівень, а друга передбачає екологізацію продуктів, процесів, послуг, технологій-нижчий рівень. Кожна з проаналізованих концепцій передбачає гармонізацію трьох складових: економічної, екологічної та соціальної. Теоритичні концепції в реальному економічному житті реалізуються в масштабах світової економіки повільно. Зокрема, вартість виробленої продукції й послуг в секторі «зеленої економіки» у 2010 р. оцінювалася в 2 трлн дол., або 2,7% світового ВВП, прибутку – у 530 млрд дол.; зайнятість – у межах 10 млн осіб. Але його внесок у розвиток національної економіки окремих держав, які є високорозвиненими і мають значну частку інвестицій у цій сфері, помітно вище. Так, у США «зелена економіка» складає 4,2% ВВП, зайнятість - оцінюється в 3 млн осіб; у Японії, відповідно, 3,4% ВВП і приблизно 1,5 млн осіб; у країнах ЄС у цілому – 2,5% сукупного ВВП і понад 3,4 млн осіб [6, с. 19 – 20].

Щодо оцінки частки «зеленої економіки» в сукупному ВВП України, то наявна статистична інформація не відображає реального стану «зеленого» сектора. Для вирішення цієї проблеми українські вчені О. Веклич і Н. Шлапак запропонували скоригувати базовий економічний показник, враховуючи скорочення запасів природних ресурсів, збитки від забруднення повітря, водного басейну тощо. Їх розрахунки за 2001 – 2007 рр. показали, що різниця між традиційно розрахованим ВВП та «зеленим» ВВП за аналізований період у середньому складала 4,6%, або 18,5 млрд грн у поточних цінах. Це свідчить про деградацію природного середовища та завищення обсягів щорічних доходів [11, с. 52].

Важливим індикатором «зеленої економіки» є індекс екологічної продуктивності (ЕПІ), який є комплексним показником оцінки екологічної політики держави й окремих її суб'єктів. Україна у 2012 р. посіла 102 місце серед 132 країн світу з показником у 46,31%. Найкращий показник за аналізований період мала Швейцарія – 76,2%. Найбільший приріст індексу спостерігався в Азербайджані – 15,95%. У Росії ЕПІ склав 45,43% і за 12 років він скоротився найсуттєвіше – на 5,14% [16].

На фоні неефективної та несистемної екологічної політики в Україні протягом 1990 – 2010 рр., за оцінкою

Міжнародного енергетичного агентства, спостерігалось скорочення більше ніж у два рази обсягів викидів вуглекислого газу (з 600 млн тонн до 266,59 млн тонн). Однак за паритетом купівельної спроможності обсяг викидів на 1 дол. ВВП у 2010 р. склав 0,96 кг, що у два рази перевищує середньосвітовий показник (0,44 кг) та майже у три рази – показник країн ОЕСР (0,34 кг). Ці дані свідчать про скорочення емісії CO₂ екстенсивним шляхом, знижуючи обсяги виробництва, а не за рахунок впровадження новітніх очисних технологій.

Україна залишається однією з найбільш енергоємних країн Європи. У 2010 р. енергетична ємність української економіки складала 0,47 toe, у той час, коли середнє значення для країн ОЕСР складає 0,15 toe. В Україні викопні види палива залишаються основним джерелом енергії, які, у свою чергу, найбільшою мірою забруднюють повітря.

Перехід на «зелену економіку» передбачає комплексні зміни у всіх секторах економіки. Первинний сектор, який охоплює сільське господарство, рибальство, лісову та добувну промисловість, вимагає найбільш радикальних змін, оскільки саме тут створюються продукти для задоволення первинних потреб людства. Сільське господарство має переорієнтуватися на виробництво органічної продукції (без використання хімічних добавок). Федерація органічного руху України у 2008 р. нарахувала 118, а у 2011 р. – 120 фермерських господарств, які виготовляють органічну продукцію. Їх загальна площа перевищує 270 тис. га або 0,7% земель сільськогосподарського призначення. За цим показником Україна входить у двадцятку країн світу. Проте, 90% вітчизняної органічної продукції експортується: продаж продукції на національних ринках має низьку рентабельність – 70%, тоді як реалізація в Європі – 200%. У 2008 р. оборот національного ринку органічних продуктів становив 500 тис. євро, у 2009 р. збільшився до 1,2 млн євро, у 2010 р. – до 2,5 млн євро [17, с. 160]. Ці дані підтверджують тезу, що «зелена економіка» забезпечує зростання господарства навіть під час кризи.

Озеленення сільського господарства передбачає не лише виробництво органічної продукції, а й вирощування енергетичних культур та їх використання в енергетичних цілях. Крім того, переорієнтація агропромислового комплексу в напрямку «зеленої економіки» дозволить скоротити зростаюче безробіття у сільській місцевості; перейти на екологічно чисте біопаливо; досягти незалежності від традиційних джерел енергії, та скоротити витрати на їх постачання.

Вторинний сектор економіки, який охоплює промисловість та будівництво, найбільше потребує раціонального використання енергоресурсів. У контексті переходу на «зелену економіку» промисловість країни вимагає глибокої технологічної модернізації, оскільки виробничі потужності є базою для створення машин, устаткування та обладнання, які дозволять очистити виробництво та ефективно використовувати обмежені ресурси. Крім того, «озеленення» економіки передбачає активізацію галузі з переробки відходів. Відходи на сьогоднішній день, з одного боку, несуть небачені загрози для навколишнього

середовища, а з іншого – можуть бути використані для підвищення конкурентоспроможності виробництва, за рахунок скорочення витрат на сировину та їх повторного використання. Роль «зеленої економіки» в галузях промисловості України потребує подальшого ґрунтовного дослідження, оскільки розвинені країни на сучасному етапі формують політику неоіндустріального типу.

Підвищення енергоефективності у будівництві є одним із перспективних напрямків, що сприятиме енергозбереженню, зменшенню шкідливих викидів і створенню нових робочих місць. Окрім прямого ефекту, «озеленення» будівельної галузі викликає низку суміжних ефектів: покращення комфортності помешкань; продовження терміну експлуатації будівель; зростання зайнятості у суміжних галузях; зменшення споживання імпортованих ресурсів тощо.

Третинний сектор є тією з'єднувальною ланкою між первинним й вторинним секторами, яка забезпечує реалізацію концепції «зеленої економіки». Він являє собою систему галузей виробництва та видів діяльності, які пов'язані з наданням послуг, як населенню, так і бізнесу. Саме ця сфера охоплює проведення комплексних науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок, створення бізнес-планів і програм, розробку енергоефективних технологій, які здатні забезпечити якісні зрушення у напрямку озеленення первинного та вторинного секторів. Створення екоінновацій дозволить, з одного боку, удосконалити виробничі процеси та ефективно організувати бізнес за рахунок економії ресурсів, а з іншого – комерціалізацію та впровадження чистих технологій.

Проведений аналіз шляхів озеленення трьох основних секторів економіки підтверджує необхідність розробки комплексної державної стратегії переходу на «зелену економіку». Сьогодні в Україні розробляються лише окремі її аспекти. Найбільш комплексним документом, який покликаний збалансувати систему природокористування та інтегрувати положення окремих нормативно-правових актів і цільових програм, є «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року». Положеннями Закону передбачається обов'язкове врахування екологічної складової при складанні стратегій, планів і програм розвитку України, впровадження екологічного управління на підприємствах, екологізація господарської діяльності відповідно до засад сучасної секторальної екологічної політики, що реалізується у країнах Західної і Центральної Європи. Основними засадами передбачено досягнення таких стратегічних цілей: підвищення рівня суспільної екологічної свідомості; поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки; досягнення безпечного для здоров'я людини стану довкілля; інтеграція екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління; припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі; забезпечення екологічно збалансованого природокористування; удосконалення регіональної екологічної політики [18].

Розробка та затвердження цієї стратегії Європейською комісією свідчить про суттєві позитивні зрушення в державі у напрямку «озеленення» економіки, але виникає занепокоєння щодо її декларативного характеру та відсутності контролю цільового використання наданих коштів.

ВИСНОВКИ

Ключовою перевагою появи концепції «зеленої економіки» є те, що вона привернула міжнародну увагу і сконцентрувала глобальні зусилля з перетворення наявної нестійкої економічної моделі в таку, яка б краще збігалася з основними цілями сталого розвитку. Важливо відзначити, що сукупні зусилля сприяли розробці принципів «зеленої економіки» та «зеленого зростання», а також політичного інструментарію та комплексу заходів, які можуть бути прийняті національними урядами задля переходу до більш стійкої економічної системи.

Проведений аналіз сучасної української економіки підтвердив необхідність системного «озеленення» усіх галузей для досягнення довгострокових конкурентних переваг у глобальному масштабі. Такі перетворення дозволять не лише покращити стан навколишнього середовища, але й підвищити добробут населення і сталість економіки в умовах глобалізаційних викликів і рецесії. Для виконання цієї мети слід розробити державну стратегію, яка б, у першу чергу, передбачала проведення ґрунтовних наукових досліджень та розробку «зелених» технологій. Вона має орієнтуватися на всі сектори економіки та діяти системно.

Проведене дослідження свідчить, що реалізація концепції «зеленої економіки» почалася на глобальному рівні, і в ній зацікавлені всі національні економіки. Вона є найвпливовішим інструментом подолання рецесії. Україна має активно залучатися до цих процесів, розробляти та впроваджувати такі стратегії, програми, плани, які б відповідали не лише поточним міжнародним нормам і стандартам а й враховували перспективні зрушення в національній економіці. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Навстречу «зеленой» экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности [Электронный ресурс]. – Програма ООН по окружающей среде, 2011. – 739 с. – Режим доступа : <http://www.unep.org/greenconomy>
2. Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development. – Washington, D. C.: The World Bank, 2012. – 171 p.
3. «Зелена економіка» та профспілки. – К.: Фонд ім. Фрідріха Еберта в Україні; Спілка професіоналів інформаційних комунікаційних та бізнес технологій, 2011. – 8 с.
4. Pearce D. Blueprint for a green economy / David Pearce, Anil Markandya and Edward B. Barbier. – London: Earthscan, 1989. – 192 p.
5. Cameron A. A guidebook to the Green Economy: Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – history, definitions and a guide to recent publications [Electronic resource] / Allen Cameron, Clouth Stuart. – UN Division for Sustainable Development, 2012. – 64 p. – Mode of access: http://www.uncsd2012.org/content/documents/528Green%20Economy%20Guidebook_100912_FINAL.pdf

6. Труды вольного экономического общества России: Т. 160. – М.: Вольное экономическое общество России, 2012 – № 4. – 332 с.

7. Бережная Ю. С. Концепция «зеленой экономики»: международный аспект / Ю. С. Бережная // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2012. – Т. 25 (64). – № 1. – С. 210 – 215.

8. Бистряков І. К. Становлення зеленої економіки в Україні: методологічні аспекти / І. К. Бистряков // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 4. – С. 50 – 57.

9. Потапенко В. Г. Від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики в Україні: шляхи і проблеми: аналітична доповідь / В. Г. Потапенко., А. Б. Качинський., Є. В. Хлобистов. – К.: НІСД, 2011. – 31 с.

10. Мартинюк А. Перспективи розвитку «зеленої» економіки / А. Мартинюк, Ю. Огаренко [Електронний ресурс]. – Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2012. – 16 с. – Режим доступу : http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/green_economy_perspectives.pdf

11. Веклич О. А. Экологически скорректированный ВВП как показатель экономического развития / О. А. Веклич, Н. Ю. Шлапак // Проблемы прогнозирования. – 2012. – № 3. – С. 48 – 54.

12. Key World Energy STATISTICS [Electronic resource]. – Paris: OECD, International Energy Agency, 2012. – 80 p. – Mode of access: <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/kwes.pdf>

13. Сайт міжнародної організації об'єднаних націй (ООН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/>

14. Сайт Датской Организация по возобновляемым источникам энергии (Danish Organisation for Renewable Energy): [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ove.org>

15. Старостіна А. Сутність та практичне застосування методики конструювання категоріального апарату економічної науки (на прикладі понять «глобалізація» та «підприємницький ризик») / А. Старостіна // Вісник Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. – 2011. – № 128. – С. 5 – 10.

16. 2012 EPI and Pilot Trend Results: Table of Main Results [Electronic resource]. – Yale University. – Mode of access : <http://www.epi.yale.edu/dataexplorer/tableofmainresults>

17. Чайка Т. О. Ефективність органічного сільського господарства в Україні / Т. О. Чайка // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 4. – С. 160 – 164.

18. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – С. 1284.

REFERENCES

Berezhnaia, Yu. S. "Kontseptsiia «zelenoy ekonomiki»: mezhdunarodnyy aspekt [The concept of "green economy": the international dimension]". *Uchenye zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V. I. Vernadskogo*, no. 1 (2012): 210-215.

Bistriakov, I. K. "Stanovlennia zelenoi ekonomiky v Ukraini: metodolohichni aspekty [Becoming a green economy in Ukraine: Methodological aspects]". *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky*, no. 4 (2011): 50-57.

Cameron, A., and Stuart, C. "A guidebook to the Green Economy: Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development - history, definitions and a guide to recent publications". UN Division for Sustainable Development. http://www.uncsd2012.org/content/documents/528Green%20Economy%20Guidebook_100912_FINAL.pdf

Chayka, T. O. "Efektyvnist orhanichnoho silskoho hospodarstva v Ukraini [The effectiveness of organic farming in Ukraine]". *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, no. 4 (2011): 160-164

Danish Organisation for Renewable Energy. <http://www.ove.org>

"2012 EPI and Pilot Trend Results: Table of Main Results". Yale University. <http://www.epi.yale.edu/dataexplorer/tableofmainresults>

Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development. Washington, D. C.: The World Bank, 2012.

"Key World Energy STATISTICS". <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/kwes.pdf>

Martiniuk, A., and Ogarenko, Yu. "Perspektyvy rozvytku «zelenoi» ekonomiky [Prospects for the development of "green" economy]". http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/green_economy_perspectives.pdf

"Navstrechu «zelenoy» ekonomike: puti k ustoychivomu rozvittiu i iskorenenniu bednosti [Towards a "green" economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication]". <http://www.unep.org/greeneconomy>

Potapenko, V. H., Kachynskyi, A. B., and Khlobystov, Ye. V. *Vid praktyky realizatsii pryrodokhoronnykh zakhodiv do ekolohichnoi polityky v Ukraini: shliakhy i problemy: analitychna dopovid*

[From the practice of environmental protection to environmental policy in Ukraine: problems and ways of analytical report]. Kyiv: NISD, 2011.

Pearce, D., Markandya, A., and Edward, B. B. *Blueprint for a green economy*. London: Earthscan, 1989.

Starostina, A. "Sutnist ta praktychne zastosuvannya metody konstruiuvannya katehorialnoho aparatu ekonomichnoi nauky (na prykladi poniat «hlobalizatsiia» ta «pidpriemnytskyi ryzyk») [The essence and the practical application of design techniques categorical apparatus of economic science (for example, the concepts of "globalization" and "business risk")]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni T. Shevchenka*, no. 128 (2011): 5-10.

Trudy volnogo ekonomicheskogo obshchestva Rossii: T. 160, № 4 [Proceedings of the Free Economic Society of Russia: vol. 160, no 4]. Moscow: Volnoe ekonomicheskoe obshchestvo Rossii, 2012.

United Nation official site. <http://www.un.org/ru/>
Veklich, O. A., and Shlapak, N. Yu. "Ekologicheski skorrektirovanny VVP kak pokazatel ekonomicheskogo razvitiia [Environmentally adjusted GDP as an indicator of economic development]". *Problemy prognozirovaniia*, no. 3 (2012): 48-54.

«Zelena ekonomika» ta profspilky ["Green Economy" and unions]. Kyiv: Fond im. Fridrikha Eberta v Ukraini; Spilka profesionaliv informatsiinykh komunikatsiinykh ta biznes tekhnolohii, 2011.

"Zakon Ukrainy «Pro Osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku» [Law of Ukraine "On the Fundamentals (strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the period till 2020"]". *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 26 (2011): 1284.

УДК 338.47:621.395

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

ФІЛОН М. М.

УДК 338.47:621.395

Філон М. М. Дослідження ефективності регулювання в сфері телекомунікацій України

У статті проаналізовано залежність ефективності діяльності сфери телекомунікацій від кількісного та якісного складу учасників в умовах розвитку конкуренції на ринках телекомунікаційних послуг. Доведено, що збільшення обсягів доходів операторів і провайдерів телекомунікацій не є величиною, пропорційно залежною від їх кількості. Наявна тенденція падіння обсягів доходів при одночасному збільшенні ліцензованих операторів і провайдерів, які отримали дозвіл на ведення господарської діяльності. У структурі учасників ринку збільшується частка суб'єктів господарювання зі спрощеною системою оподаткування, що призводить до падіння доходів, і, як наслідок, до падіння частки доходів галузі у ВВП.

Ключові слова: ринки телекомунікаційних послуг, ефективність регулювання, доходи, конкуренція.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 9.

Філон Михайло Михайлович – аспірант, кафедра менеджменту та маркетингу, Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова (вул. Ковальська, 1, Одеса, 65029, Україна)

E-mail: ilon2006@ukr.net

УДК 338.47:621.395

Філон М. М. Исследование эффективности регулирования в сфере телекоммуникаций Украины

В статье проанализирована зависимость эффективности деятельности сферы телекоммуникаций от количественного и качественного состава участников в условиях развития конкуренции на рынках телекоммуникационных услуг. Доказано, что увеличение объемов доходов операторов и провайдеров телекоммуникаций не является величиной, пропорционально зависимой от их количества. Наблюдается тенденция падения объемов доходов при одновременном увеличении лицензированных операторов и провайдеров, которые получили разрешение на ведение хозяйственной деятельности. В структуре участников рынка увеличивается доля субъектов хозяйствования с упрощенной системой налогообложения, что приводит к падению доходов и, как следствие, к падению доли доходов отрасли в ВВП.

Ключевые слова: рынки телекоммуникационных услуг, эффективность регулирования, доходы, конкуренция.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Библ.:** 9.

Філон Михайло Михайлович – аспірант, кафедра менеджменту та маркетингу, Одеська національна академія зв'язку ім. А. С. Попова (вул. Ковальська, 1, Одеса, 65029, Україна)

E-mail: ilon2006@ukr.net

UDC 338.47:621.395

Filon M. M. Study of Effectiveness of Regulation in the Telecommunication Sphere of Ukraine

The article analyses dependence of effectiveness of activity of the telecommunication sphere upon quantitative and qualitative composition of participants under conditions of development of competition in the markets of telecommunication services. It is proved that the increase of volumes of income of operators and providers of telecommunication services does not proportionally depend on their number. There is a tendency of reduction of volumes of income with simultaneous increase of the number of licensed operators and providers that obtained licences for the conduct of economic activity. The structure of market participants faces increase of the share of subjects of economic activity with a simplified system of taxation, which results in reduction of income and, consequently, in reduction of the share of income of the branch in GDP.

Key words: markets of telecommunication services, effectiveness of regulation, income, competition.

Pic.: 3. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 9.

Filon Mikhail M. – Postgraduate Student, Department of Management and Marketing, Odessa National Academy of Telecommunications named after A. S. Popov (vul. Koval'ska, 1, Odessa, 65029, Ukraine)

E-mail: ilon2006@ukr.net